

FIDIC; de "andere" contractvormen

Frens Pries, Hogeschool Utrecht
Mark Castell, Trett Consulting
Joost Merema, PRO6managers
Teun van Reewijk, CROW

We kennen in Nederland natuurlijk allemaal de UAV en de UAV-GC. De eerste is voor traditionele en de laatste voor geïntegreerde bouworganisatievormen. Maar er is ook de FIDIC-reeks. Deze wordt nu gebruikt voor tussen de 5 en 10% van de Nederlandse bouwproductie. Naar verwachting zal dit aandeel in Nederland snel gaan stijgen.

Open standaard

FIDIC (Federation International des Ingénieurs-Conseils, opgericht in 1913) is een internationale organisatie van ingenieursbureaus. NL-ingenieurs is een van de ruim 70 leden. Vanaf eind zestiger, begin zeventiger jaren was er grote behoefte aan internationale contractmodellen, vooral door een hausse aan bouwprojecten in het Midden-Oosten. FIDIC heeft in deze behoefte voorzien door het uitbrengen van een serie contractmodellen. Ze worden als open standaard over de gehele wereld gebruikt en bevatten, naast contractmodellen zelf, ook achtergronden (de guides), aanbestedingsprocedures en model overeenkomsten. Er is een Angelsaksische achtergrond; dus bureaucratisch, relatief dikke contracten en uitvoerige procedurebeschrijvingen.

Kleurrijke contracten

De FIDIC contractvormen (ook wel 'FIDIC boeken' genoemd) bestrijken het gehele spectrum van van taken en verantwoordelijkheden bij diverse types projecten. De verschillende boeken worden aangeduid met een kleur:

- Blue book; speciaal ontwikkeld voor baggerwerken;
- Green book; een lichte versie voor simpele projecten (uitvoeringstijd korter dan 6 maanden, omvang bedrag minder dan 500k\$);
- Red book; voor traditionele bouwprojecten; het ontwerp wordt vervaardigd door of namens de opdrachtgever;
- Yellow book; voor Design & Build projecten; (ontwerpverantwoordelijkheid voor opdrachtnemer)
- Silver book; Engineering Procurement Construction Turnkey, Design & Construct Turnkey. Er zijn bij deze vorm nauwelijks risico's voor opdrachtgevers, zelfs niet voor fouten in het PVE. Een groot gevaar is wel dat veel opdrachtgevers wel de voordelen van turn-key willen, maar niet de nadelen (zoals beperkte zeggenschap). Er ontstaan dan contractuele gedrochten.
- Gold book; DBO/DBFM contractvorm voor projecten met zowel integratie van ontwerp en uitvoering als een exploitatiefase waarbij er beheer en onderhoud plaats moet vinden. Dit boek is de laatste toevoeging aan de FIDIC-reeks uit 2008.

De goede toepassing is het halve werk

Het spiegelbeeld van deze kleurenreeks is in Nederland toepassing van de UAV 1989, Stabu of UAV-GC 2005. Bij een project met vooral Nederlandse deelnemers voldoen de UAV of de UAV-GC voor dit gehele kleurenschema prima. Daarbij moet bij een UAV-GC 2005 contract de tekst van de Model Basisovereenkomst (MBO) altijd per project worden aangepast aan de gekozen contract- en aanbestedingsvorm. Deze aanpassingen door de opdrachtgever zijn voor wat betreft de FIDIC voorwaarden niet nodig – zelfs ‘not done’. Wel dient een FIDIC contract op een aantal details aangepast worden aan lokaal recht. Het Silver Book kent bijvoorbeeld standaard een andere regeling betrekking tot het recht van retentie dan het Nederlands Recht.

Redelijkheid en billijkheid

Een zichtbaar verschil tussen de FIDIC boeken en de UAV-GC is dat bij de UAV-GC de toepassing van redelijkheid en billijkheid op diverse plaatsen in de overeenkomst benoemd staat. Maar bij (bouw)contracten waarbij dit niet expliciet opgenomen is, is evengoed het Nederlands Recht van toepassing. Ook FIDIC contracten kennen in Nederland dus in beginsel dezelfde toepassing van redelijkheid en billijkheid als de UAV-GC.

Meer kunnen kiezen leidt tot een bewustere keuze

Bij een project met vooral Nederlandse deelnemers voldoen de UAV of de UAV-GC voor dit gehele kleurenschema prima. De FIDIC-contracten zijn vooral bedoeld voor projecten met een internationaal aspect. Binnen die context zijn het in de praktijk bewezen ‘veilige’ contractvormen. Internationale partijen kennen FIDIC en maken daar dus ook graag gebruik van. Opdrachtgevers in Nederland weten echter niet altijd van het bestaan van deze contractvormen, en dat is jammer. Een bredere keuze door ook andere contractvormen in een aanbestedingsstrategie te betrekken, leidt tot een betere - want bewustere - keuze.

In de lift

Het gebruik van FIDIC in Nederland zit duidelijk in de lift. Dit komt door een flinke hoeveelheid grote projecten van internationale allure, maar ook door de toenemende internationalisering en competitie. Er zijn gewoon steeds meer projecten in Nederland waar Engels de voertaal is. Het is dan ook waarschijnlijk dat de FIDIC-contractenreeks een verdere toepassingsstijging te zien zal gaan geven in de komende jaren. Voor overheids-infrastructuur kan het Silverbook een prachtig instrument zijn, om enerzijds opdrachtgeverrisico's te reduceren (hoewel dat ook met de UAV-GC prima kan) en anderzijds internationale concurrentie verder te stimuleren. En in deze tijden waar overheidsprojecten regelmatig negatief de pers halen, zouden dat wel eens belangrijke argumenten kunnen zijn.